

MATERIĀLĀ NENODROŠINĀTĪBA LATVIJĀ 2015. GADĀ

Centrālā statistikas pārvalde

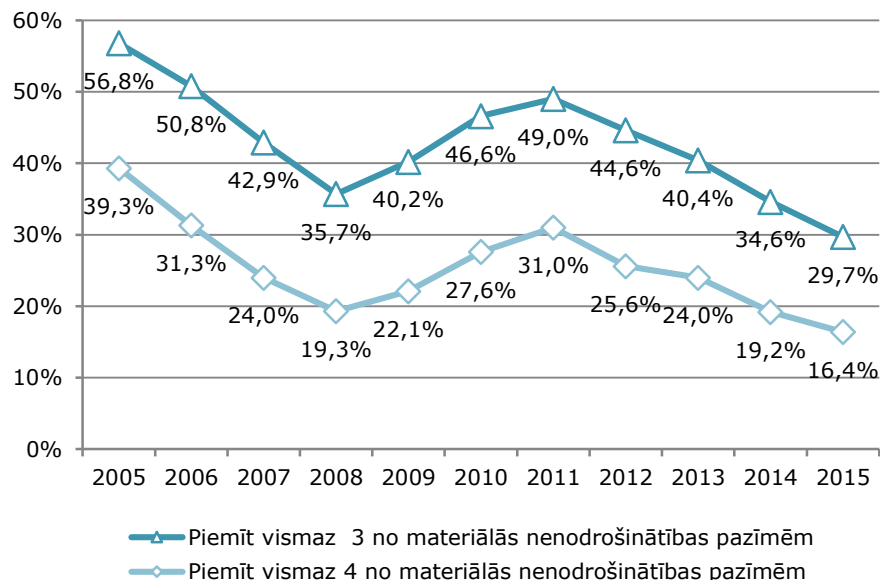
Informatīvais apskats

Income and Living Conditions – saīsināti EU-SILC) katru gadu tiek veikts visās Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīs. Latvijā šo apsekojumu veic Centrālā statistikas pārvalde. EU-SILC apsekojumā tiek iegūta plaša informācija par iedzīvotāju ienākumiem un dzīves apstākļiem (mājokli, nodarbinātību, veselību u.c.). Šajā publikācijā apkopoti dati par Latvijas iedzīvotāju materiālo nenodrošinātību 2015. gadā, kā arī pievienots īss salīdzinājums ar citām ES dalībvalstīm 2014. gadā (2015. gada dati ir pieejami tikai par daļu no ES dalībvalstīm, tāpēc tie nav salīdzināmi kopējā ES kontekstā).

1. MATERIĀLĀS NENODROŠINĀTĪBAS KOPSAVILKUMA RĀDĪTĀJI

Materiālās nenodrošinātības raksturošanai visbiežāk izmanto materiālās nenodrošinātības¹ un dziļās materiālās nenodrošinātības rādītāju². Apsekojuma dati liecina, ka 2015. gadā 29,7 % iedzīvotāju minēja vismaz 3 no 9 materiālās nenodrošinātības pazīmēm (sk. aprakstu tālāk ievietotajā grafikā) un 16,4 % iedzīvotāju – vismaz 4 no 9 materiālās nenodrošinātības pazīmēm, ko statistikā raksturo kā dziļu materiālo nenodrošinātību. Tomēr, neraugoties uz joprojām augstajiem materiālās nenodrošinātības rādītājiem, pēdējo gadu laikā situācija pakāpeniski uzlabojas.

Materiālās nenodrošinātības un dziļās materiālās nenodrošinātības rādītāji 2005.–2015. gadā (procentos)

Materiālās nenodrošinātības pazīmes ir finansiālu iespēju trūkums:

- 1) segt komunālo pakalpojumu rēķinus, īri vai atmaksāt kredītu,
- 2) uzturēt mājokli siltu,
- 3) segt neparedzētus izdevumus³,
- 4) katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām,
- 5) ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu,
- 6) lietot savām vajadzībām vieglo automobili,
- 7) lietot savām vajadzībām veļas mazgājamo mašīnu,
- 8) lietot savām vajadzībām krāsu televizoru,
- 9) lietot savām vajadzībām telefonu.

¹ Tulkojums no angļu val. – *material deprivation rate*.

² Tulkojums no angļu val. – *severe material deprivation rate*.

³ Neparedzētie izdevumi tiek rēķināti katru gadu atbilstoši nabadzības riska sliekšnim uz vienu ekvivalento patērētāju pirms trim gadiem (2015. gadā tika ņemts vērā 2012. gada nabadzības riska sliekšnis uz vienu ekvivalento patērētāju). 2015. gadā neparedzēto izdevumu summa bija 235 eiro, 2014. gadā – 225 eiro, 2013. gadā – 213 eiro, 2012. gadā – 228 eiro, 2011. gadā – 277 eiro, 2010. gadā – 242 eiro, 2009. gadā – 171 eiro, 2008. gadā – 128 eiro, 2007. gadā un 2006. gadā – 107 eiro, 2005. gadā – 85 eiro).

Saturs

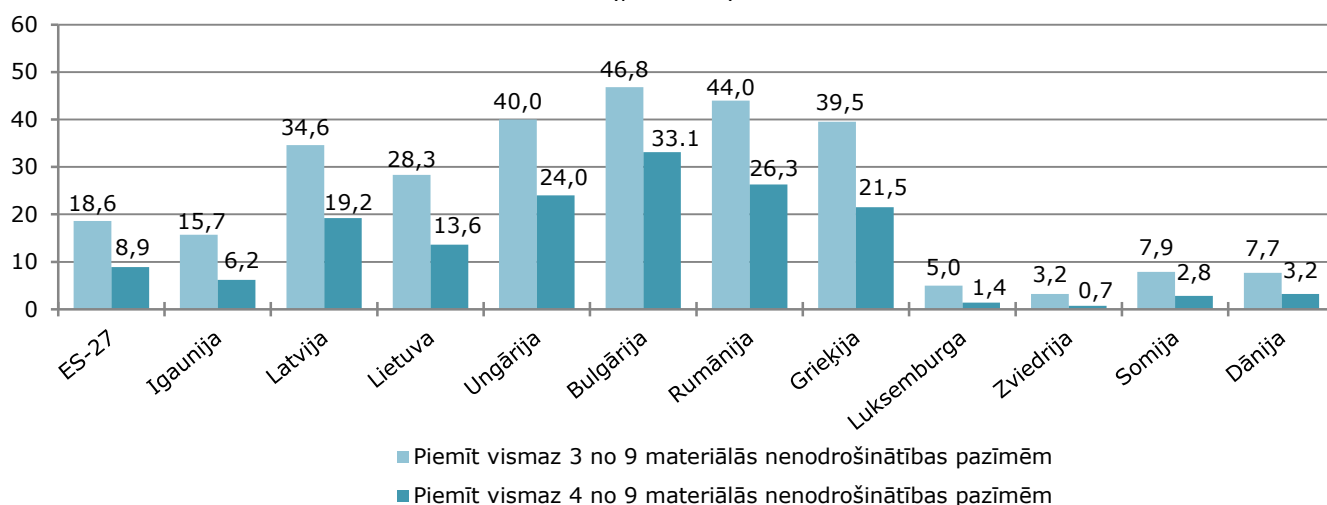
1. MATERIĀLĀS NENODROŠINĀTĪBAS KOPSAVILKUMA RĀDĪTĀJI.....	1
Diagr. Materiālās nenodrošinātības un dziļās materiālās nenodrošinātības rādītāji 2005.–2015. gadā	1
Diagr. Materiālās nenodrošinātības un dziļās materiālās nenodrošinātības rādītāji Latvijā un atsevišķās ES dalībvalstīs 2014. gadā	2
2. EKONOMISKĀ SPRIEDZE.....	2
Diagr. Iedzīvotāju īpatsvars, kuri naudas trūkuma dēļ 2015. gadā nevarēja atļauties segt atsevišķas izmaksas	2
Iedzīvotāju īpatsvars, kuri naudas trūkuma dēļ 2014. un 2015. gadā nevarēja atļauties segt atsevišķas izmaksas, pa reģioniem un kvintīļu grupām	3
Ekonomiskā spriedze 2010.–2014. gadā	3
3. PIESPIEDU ATTEIKŠANĀS NO IGLIETOŠANAS PREČU IZMANTOŠANAS.....	4
Diagr. Iedzīvotāju īpatsvars, kuri naudas trūkuma dēļ 2014. gadā bija spiesti atteikties no atsevišķu preču izmantošanas	4
Iedzīvotāju īpatsvars, kuri 2015. gadā naudas trūkuma dēļ bija spiesti atteikties no atsevišķu preču izmantošanas, pa reģioniem	4
Iedzīvotāju īpatsvars, kuri 2010.–2015. gadā naudas trūkuma dēļ bija spiesti atteikties no atsevišķu preču izmantošanas, pa kvintīļu grupām	4
Piespiedu atteikšanās no ilglietošanas preču izmantošanas 2010.–2015. gadā	5
4. NEAPMIERINOŠI MĀJOKĻA APSTĀKĻI	5
Diagr. Iedzīvotāju īpatsvars, kuri 2015. gadā norādīja uz atsevišķiem neapmierinošiem mājokļa apstākļiem	6
Iedzīvotāju īpatsvars, kuri 2015. gadā norādīja uz atsevišķiem neapmierinošiem mājokļa apstākļiem, pa reģioniem un kvintīļu grupām	6
Iedzīvotāji, kuri 2010.–2015. gadā norādīja uz neapmierinošiem mājokļa apstākļiem	6
Diagr. Neapmierinoši mājokļa apstākļi Latvijā un atsevišķu ES iedzīvotāju mājokļos 2014. gadā	7
5. MĀJOKĻA VIDE	7
Diagr. Iedzīvotāju īpatsvars, kuri norādīja atsevišķas problēmas saistībā ar sava mājokļa vidi, 2015. gadā	7
METODOĻĢISKI PASKAIDROJUMI	8

2016
16-016-000

Apskojuma dati liecina, ka 2014. gadā iedzīvotāju materiālā labklājība ES dalībvalstīs ievērojami atšķiras. Luksemburgā, Zviedrijā, Somijā un Dānijā materiālā nenodrošinātība tikpat kā nepastāvēja, savukārt Bulgārijā, Rumānijā, Ungārijā un Latvijā materiālā nenodrošinātība skāra ievērojamu iedzīvotāju daļu. Kaut arī 2014. gadā Latvija joprojām bija starp tām ES dalībvalstīm, kur bija visizplatītākā materiālā nenodrošinātība (piektā materiāli nenodrošinātākā no visām ES dalībvalstīm), tomēr pēdējo gadu laikā situācija ir ievērojami uzlabojusies un tās atpalcība no vidējā ES līmeņa ir mazinājusies.

Materiālā nenodrošinātība ES dalībvalstīs ir mainījies dažādi. Vislielākos uzlabojumus ir uzrādījušas tieši materiāli nenodrošinātākās ES dalībvalstis: Bulgārija, Rumānija un Latvija. Šajās valstīs ir viskrasāk samazinājies iedzīvotāju īpatsvars, kuriem piemita vismaz 3 no 9 materiālās nenodrošinātības pazīmēm: Bulgārijā šādu iedzīvotāju īpatsvars samazinājās no 72,4 % 2007. gadā līdz 46,8 % 2014. gadā, Rumānijā – no 53,3 % 2007. gadā līdz 44 % 2014. gadā, savukārt Latvijā – no 42,9 % 2007. gadā līdz 34,6 % 2014. gadā. Turklāt viskrasāk iedzīvotāju īpatsvars ar vismaz 3 no 9 materiālās nenodrošinātības pazīmēm ir samazinājies Polijā (no 38,2 % 2007. gadā līdz 22,2 % 2014. gadā) un Slovākijā (no 30,2 % 2007. gadā līdz 22,2 % 2014. gadā). Savukārt viskrasāk situācija ir pasliktinājusies Grieķijā, Īrijā un Kiprā. Ja 2007. gadā tikai 10,3 % Īrijas iedzīvotāju piemita vismaz 3 no 9 materiālās nenodrošinātības pazīmēm, tad 2014. gadā šādu iedzīvotāju īpatsvars bija dubultojies, sasniedzot 22,6 %. Ja 2007. gadā 22 % Grieķijas iedzīvotāju piemita vismaz 3 no 9 materiālās nenodrošinātības pazīmēm, tad 2014. gadā šādu iedzīvotāju īpatsvars sasniedza 39,5 % un Grieķija ierindojās materiāli nenodrošinātāko ES dalībvalstu vidū. Mazāk izteikts materiāli nenodrošināto iedzīvotāju īpatsvara pieaugums bija Kiprā (no 30,8 % iedzīvotāju ar vismaz 3 no 9 materiālās nenodrošinātības pazīmēm 2007. gadā līdz 36,5 % 2014. gadā).

Materiālās nenodrošinātības un dziļas materiālās nenodrošinātības rādītāji Latvijā un atsevišķās ES dalībvalstīs 2014. gadā⁴ (procentos)

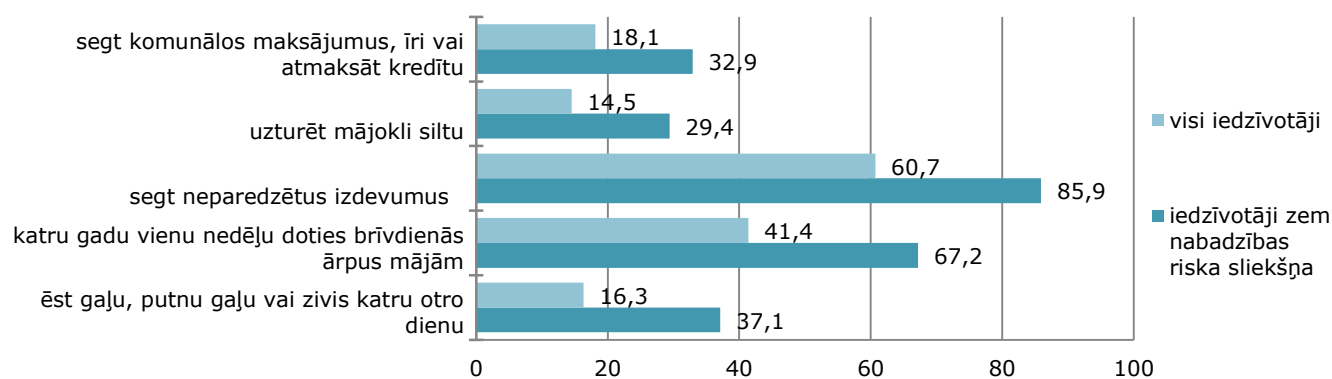
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database [ilc_sip8] 15.03.2016.

2. EKONOMISKĀ SPRIEDZE

2015. gadā 44,6 % Latvijas iedzīvotāju bija pakļauti ekonomiskajai spriedzei, kas ir par 6,3 procentpunktiem mazāk nekā 2014. gadā (50,9 %). Tomēr iedzīvotājiem ar viszemākajiem ienākumiem (1. kvintīlu grupai) ekonomiskā spriedze nebija mazinājusies tikpat kā nemaz (no 72,4 % 2014. gadā līdz 70,6 % 2015. gadā).

2015. gadā turpināja samazināties iedzīvotāju īpatsvars, kuri naudas trūkuma dēļ nevarēja segt atsevišķas izmaksas, kas raksturo ekonomisko spriedzi. Salīdzinot ar 2014. gadu, par 6,7 procentpunktiem samazinājās to iedzīvotāju īpatsvars, kuri naudas trūkuma dēļ nevarēja segt neparedzētus izdevumus (no 67,4 % 2014. gadā līdz 60,7 % 2015. gadā), par 3,6 procentpunktiem – to iedzīvotāju īpatsvars, kuru mājāsaimniecība naudas trūkuma dēļ nevarēja katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām (no 45 % 2014. gadā līdz 41,4 % 2015. gadā), un par 3,4 procentpunktiem – to iedzīvotāju īpatsvars, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā naudas trūkuma dēļ kaut reizi ir bijuši parādā par komunālajiem pakalpojumiem, īri vai pirkumiem uz kredīta (no 21,5 % 2014. gadā līdz 18,1 % 2015. gadā). Savukārt iedzīvotājus ar viszemākajiem ienākumiem (1. kvintīlu grupu) šīs pozitīvās izmaiņas nav skārušas. Šo iedzīvotāju īpatsvars, kas nespēj segt atsevišķas ar ekonomisko spriedzi saistītās izmaksas, ir saglabājies nemainīgs.

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri naudas trūkuma dēļ 2015. gadā nevarēja atļauties segt atsevišķas izmaksas (procentos)

⁴ Igaunijas un Bulgārijas 2014. gada datus ir pārrāvums laika rindā.

Salīdzinot ar 2014. gadu, visstraujāk ekonomiskai spriedzei pakļauto iedzīvotāju īpatsvars ir samazinājies Vidzemē (no 58,8 % 2014. gadā līdz 50,3 % 2015. gadā), Rīgā (no 42,9 % 2014. gadā līdz 35,7 % 2015. gadā) un Zemgalē (57,4 % 2014. gadā līdz 50,2 % 2015. gadā). Vidzemē un Rīgā visstraujāk ir samazinājies to iedzīvotāju īpatsvars, kuru mājās nevarēja atļauties katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām (Vidzemē – no 54,8 % 2014. gadā līdz 46 % 2015. gadā, Rīgā – no 34,3 % 2014. gadā līdz 28,5 % 2015. gadā). Savukārt Zemgalē visstraujāk ir samazinājies to iedzīvotāju īpatsvars, kuri nevarēja atļauties segt pēkšņus neparedzētus izdevumus (no 75,6 % 2014. gadā līdz 64,5 % 2015. gadā) un Kurzemē – to iedzīvotāju īpatsvars, kuri nevarēja atļauties uzturēt mājokli siltu (no 16,2 % 2014. gadā līdz 12,2 % 2015. gadā).

Neraugoties uz to, ka ekonomiskā spriedze ir samazinājusies visos Latvijas reģionos, vislabvēlīgākajā situācijā ir Rīgas iedzīvotāji. Tajā ir ievērojami mazāks ekonomiskai spriedzei pakļauto iedzīvotāju īpatsvars nekā pārējos Latvijas reģionos.

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri naudas trūkuma dēļ 2014. un 2015. gadā nevarēja atļauties segt atsevišķas izmaksas, pa reģioniem un kvintīļu grupām⁵
(procentos)

	Gads	Reģioni					
		Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Segt komunālo pakalpojumu rēķinus, īri vai atmaksāt kredītu	2014	19,2	22,8	21,4	24,0	25,9	18,9
	2015	15,2	16,5	20,6	18,7	21,2	21,5
Uzturēt mājokli siltu	2014	17,1	17,3	13,7	16,2	18,5	16,9
	2015	14,7	15,0	9,0	12,2	18,7	16,1
Segt neparedzētus izdevumus	2014	59,1	69,7	70,0	67,8	75,6	73,9
	2015	54,0	61,0	66,2	64,7	64,5	64,5
Katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām	2014	34,3	50,0	54,8	41,3	52,5	52,3
	2015	28,5	47,3	46,0	43,2	50,8	50,1
Ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu	2014	13,9	22,5	24,6	17,5	25,4	18,1
	2015	11,7	16,9	20,1	17,7	18,8	19,9
	Gads	Kvintīļu grupas					
		1. (trūcīgākā)	2.	3.	4.	5. (turīgākā)	
Segt komunālo pakalpojumu rēķinus, īri vai atmaksāt kredītu	2014	37,5	24,1	20,7	13,3	7,5	
	2015	37,3	16,2	16,8	10,7	5,3	
Uzturēt mājokli siltu	2014	28,1	19,8	15,6	10,7	6,9	
	2015	26,5	17,1	15,0	9,2	2,6	
Segt neparedzētus izdevumus	2014	84,8	81,1	73,1	56,8	36,5	
	2015	82,6	75,7	66,4	48,3	26,7	
Katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām	2014	62,1	56,9	47,8	33,1	20,6	
	2015	62,3	57,2	43,1	27,4	14,3	
Ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu	2014	32,4	28,3	17,4	8,9	4,9	
	2015	31,6	22,0	15,6	6,9	3,1	

Ekonomiskā spriedze 2010.–2015. gadā
(procentos)

Gads	Visi iedzīvotāji	Iedzīvotāji zem nabadzības riska sliekšņa	Kvintīļu grupas				
			1. (trūcīgākā)	2.	3.	4.	5. (turīgākā)
2010	65,5	88,0	86,1	76,4	68,7	57,0	32,4
2011	67,7	89,3	87,9	79,5	73,4	56,7	33,8
2012	64,1	88,7	86,7	77,2	69,7	52,9	26,4
2013	55,7	81,4	77,0	69,9	59,8	42,8	23,2
2014	50,9	75,6	72,4	66,4	55,6	36,4	18,5
2015	44,6	74,5	70,6	59,1	47,2	29,6	12,3
Gads	Reģioni						
	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale	
2010	61,1	69,9	67,0	63,4	68,8	67,8	
2011	57,8	72,5	77,5	69,8	67,1	75,1	
2012	55,8	66,1	67,6	65,1	67,8	73,3	
2013	47,8	54,4	67,7	58,4	61,1	59,3	
2014	42,9	54,5	58,8	48,9	57,4	55,3	
2015	35,7	47,7	50,3	45,5	50,2	51,2	

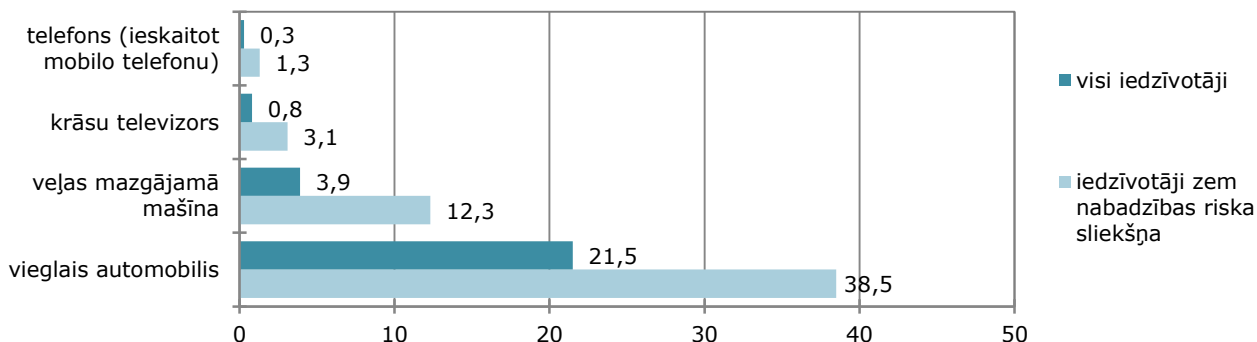
⁵ Kvintīļu grupa – viena piektā daļa no apsekoto mājsaimniecību skaita, kas sagrupētas augošā secībā pēc to rīcībā esošā ienākuma uz vienu mājsaimniecības locekli.

3. PIESPIEDU ATTEIKŠANĀS NO ILGLIETOŠANAS PREČU IZMANTOŠANAS

2015. gadā 21,5 % iedzīvotāju naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties savām vajadzībām izmantot vieglo automobili, bet 3,9 % – veļas mazgājamo mašīnu. Pierīgā 2,4 % aptaujāto iedzīvotāju atzina, ka viņiem naudas trūkums liedz ikdienā izmantot veļas mazgājamo mašīnu, savukārt Latgalē to apgalvoja 7,4 % no aptaujātajiem iedzīvotājiem. Telefons un krāsu televizors bija pieejams gandrīz visiem. Tikai 0,3 % Latvijas iedzīvotāju naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties savām vajadzībām izmantot telefonu (ieskaitot mobilo telefonu) un 0,8 % – krāsu televizoru.

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri naudas trūkuma dēļ 2015. gadā bija spiesti atteikties no atsevišķu preču izmantošanas

(procentos)

Pastāv visai būtiskas reģionālas atšķirības attiecībā uz iedzīvotāju īpatsvaru, kuriem naudas trūkuma dēļ nebija iespējas savām ikdienas vajadzībām izmantot vieglo automobili. 2015. gadā 16,2 % Pierīgas iedzīvotāju naudas trūkuma dēļ nevarēja izmantot vieglo automobili savām vajadzībām, savukārt Zemgalē šādu iedzīvotāju īpatsvars bija ievērojami lielāks – 27,4 %.

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri 2015. gadā naudas trūkuma dēļ bija spiesti atteikties no atsevišķu preču izmantošanas, pa reģioniem

(procentos)

	Reģioni					
	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Telefons (ieskaitot mobilo telefonu)	0,1	0,2	0,2	0,5	0,6	0,8
Krāsu televizors	0,7	0,6	0,5	0,8	0,8	1,8
Veļas mazgājamā mašīna	2,8	2,4	5,0	2,7	5,4	7,4
Vieglais automobīlis	20,8	16,2	23,1	19,9	27,4	25,3

Apsekojuma dati liecina, ka telefons un krāsu televizors bija pieejams arī tiem iedzīvotājiem, kuru ienākumi bija ļoti zemi. Savukārt ievērojamai daļai trūcīgo (1. kvintīļu grupa) iedzīvotāju naudas trūkuma dēļ nebija pieejama veļas mazgājamā mašīna (9,6 %) un vieglais automobīlis (38,4 %).

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri 2010.–2015. gadā naudas trūkuma dēļ bija spiesti atteikties no atsevišķu preču izmantošanas, pa kvintīļu grupām

(procentos)

	Gads	Kvintīļu grupas				
		1. (trūcīgākā)	2.	3.	4.	5. (turīgākā)
Telefons (ieskaitot mobilo telefonu)	2010	4,5	2,1	3,1	1,0	0,2
	2011	3,7	2,3	2,2	1,5	0,4
	2012	2,7	1,6	1,4	1,0	0,1
	2013	2,1	1,1	0,7	0,1	- ⁶
	2014	1,6	0,6	0,3	0,1	0,2
	2015	1,0	0,4	0,1	0,1	- ⁶
Krāsu televizors	2010	3,3	0,9	0,7	0,2	0,1
	2011	2,2	1,3	0,8	0,4	0,2
	2012	2,4	1,3	0,5	0,2	- ⁶
	2013	1,7	1,3	1,2	0,3	- ⁶
	2014	2,3	0,9	0,4	0,2	0,1
	2015	2,6	0,8	0,2	0,0	0,3
Veļas mazgājamā mašīna	2010	11,3	7,3	5,9	2,6	0,7
	2011	12,1	5,9	7,8	1,9	1,3
	2012	9,0	4,8	3,8	1,5	0,6
	2013	10,2	7,7	3,6	1,9	0,5
	2014	9,2	6,3	3,2	1,7	0,6
	2015	9,6	5,8	2,6	0,6	0,1

⁶ Parādība nav konstatēta.

turpinājums

	Gads	Kvintīju grupas				
		1. (trūcīgākā)	2.	3.	4.	5. (turīgākā)
Vieglais automobīlis	2010	49,8	31,7	26,1	20,7	13,7
	2011	52,2	32,4	25,0	21,3	14,1
	2012	46,9	31,0	22,7	18,9	11,2
	2013	44,2	35,4	26,2	17,7	10,0
	2014	40,6	27,7	25,0	16,8	8,6
	2015	38,4	25,6	20,3	13,3	7,1

2015. gadā tikai 4,3 % no visiem Latvijas iedzīvotājiem nevarēja atļauties izmantot vismaz 1 no 3 ilglietošanas precēm (neskaitot vieglo automobīli). Savukārt vismaz 1 no 4 ilglietošanas precēm (ieskaitot vieglo automobīli) naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties izmantot 22,9 % iedzīvotāju. Vismazākais iedzīvotāju īpatsvars, kuri nevarēja atļauties kādu no ilglietošanas precēm, bija Pierīgā. Tur tikai 2,7 % iedzīvotāju naudas trūkuma dēļ savām vajadzībām nevarēja atļauties izmantot vismaz 1 no 3 ilglietošanas precēm (neskaitot vieglo automobīli) un 16,7 % – vismaz 1 no 4 ilglietošanas precēm (ieskaitot vieglo automobīli). Savukārt Latgalē bija vislielākais iedzīvotāju īpatsvars, kuri naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties savām vajadzībām izmantot kādu no ilglietošanas precēm.

Piespiedu atteikšanās no ilglietošanas preču izmantošanas 2010.–2015. gadā (procentos)

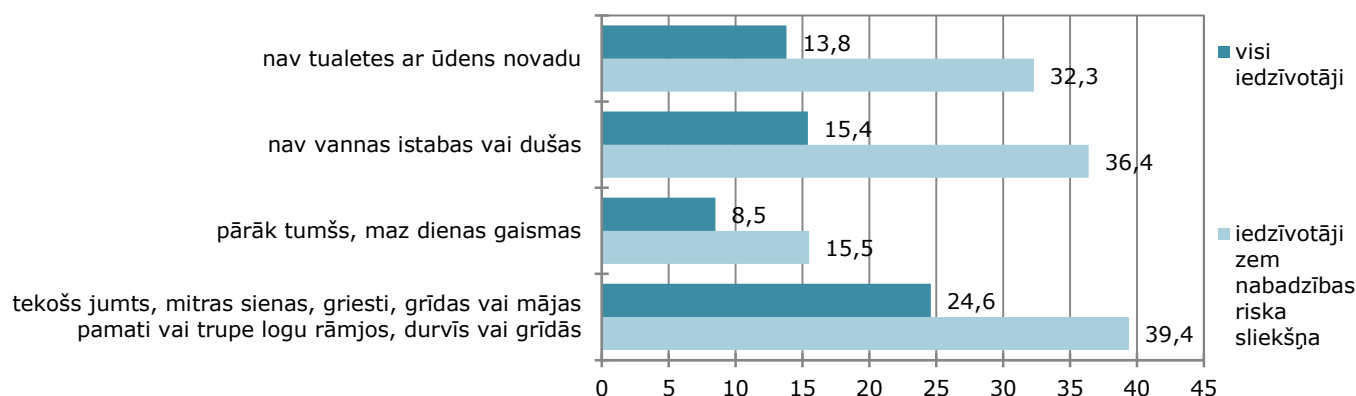
	Gads	Visi iedzīvotāji	Iedzīvotāji zem nabadzības riska sliekšņa	Kvintīju grupas				
				1. (trūcīgākā)	2.	3.	4.	5. (turīgākā)
Vismaz 1 no 4 precēm	2010	32,5	57,4	52,7	36,4	30,5	22,6	14,1
	2011	33,1	59,2	54,2	36,0	30,3	23,3	15,0
	2012	29,2	54,3	49,5	33,8	25,3	19,8	11,6
	2013	29,3	51,8	46,2	38,3	28,9	18,4	10,2
	2014	26,2	47,4	42,8	30,7	26,4	17,7	9,1
	2015	22,9	42,7	40,4	28,8	21,5	13,6	7,5
Vismaz 1 no 3 precēm (neskaitot vieglo automobīli)	2010	7,5	18,8	14,2	8,9	8,2	3,5	1,0
	2011	7,6	18,4	13,8	8,0	9,7	3,7	1,6
	2012	5,6	15,7	11,5	6,3	5,2	2,5	0,6
	2013	5,9	17,0	11,9	8,7	4,8	2,2	0,5
	2014	5,0	14,8	10,3	7,2	3,7	1,9	0,8
	2015	4,3	13,5	10,5	6,3	2,7	0,7	0,4
	Gads	Reģioni						
Rīga		Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale		
Vismaz 1 no 4 precēm	2010	34,9	22,9	31,6	30,9	34,1	39,6	
	2011	32,6	26,6	31,0	34,0	33,3	42,4	
	2012	31,1	22,7	30,2	27,9	33,3	30,2	
	2013	31,6	24,2	31,4	23,3	33,3	31,1	
	2014	27,1	19,4	23,9	25,0	34,6	28,7	
	2015	22,4	16,7	25,1	21,1	28,6	27,2	
Vismaz 1 no 3 precēm (neskaitot vieglo automobīli)	2010	6,1	2,3	8,3	10,4	7,6	13,8	
	2011	5,9	4,7	9,0	10,8	7,5	11,2	
	2012	4,5	2,9	5,5	8,8	6,1	7,8	
	2013	4,6	3,8	8,0	6,0	7,5	8,8	
	2014	3,7	4,3	6,0	4,7	5,7	8,1	
	2015	3,2	2,7	5,2	3,1	5,8	8,0	

4. NEAPMIERINOŠI MĀJOKĻA APSTĀKĻI

2015. gadā bija nedaudz samazinājies iedzīvotāju īpatsvars, kuri saskārās ar neapmierinošiem mājokļa apstākļiem (no 37,9 % 2014. gadā līdz 34,3 % 2015. gadā). Tomēr 2015. gadā joprojām gandrīz ceturtdaļa (24,6 %) aptaujāto iedzīvotāju norādīja, ka viņu mājoklī ir tekošs jumts, mitras sienas, griesti, grīdas, mājas pamati vai trupe logu rāmjos, durvis vai grīdās. Biežāk šī parādība bija sastopama to iedzīvotāju (39,4 %) mājokļos, kuru ienākumi bija zem nabadzības riska sliekšņa.

13,8 % iedzīvotāju norādīja, ka viņu mājoklī nav ierīkota tualete ar ūdens novadu, savukārt 15,4 % – ka nav vannas istabas un dušas. Šo labierīcību trūkumu savos mājokļos ievērojami biežāk norādīja iedzīvotāji, kuru ienākumi bija zem nabadzības riska sliekšņa. 2015. gadā gandrīz viena trešdaļa (32,3 %) iedzīvotāju ar ienākumiem zem nabadzības riska sliekšņa norādīja, ka viņu mājoklī nav tualetes ar ūdens novadu, bet 36,4 % – ka nav vannas istabas vai dušas.

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri 2015. gadā norādīja uz atsevišķiem neapmierinošiem mājokļa apstākļiem
(procentos)

Apskojuma dati norāda, ka iedzīvotāju ienākumu līmenim ir liela saistība ar mājokļa apstākļiem. Turīgākie iedzīvotāji (5. kvintīļu grupa) krietni mazāk norādīja uz neapmierinošiem mājokļa apstākļiem nekā trūcīgākie iedzīvotāji (1. kvintīļu grupa). Vismazāk mājokļa problēmu bija Rīgā un Pierīgā. Tikai 2,3 % rīdnieku norādīja, ka viņu mājoklī nav tualetes ar ūdens novadu, un 3,8 % galvaspilsētas iedzīvotājiem nav vannas istabas vai dušas. Savukārt Latgalē uz šīm problēmām norādīja attiecīgi 30,7 % un 33,8 % iedzīvotāju. Par tekošu jumtu, mitrām sienām, griestiem, grīdām vai mājas pamatiem vai trupu logu rāmjos, durvīs vai grīdās vismazāk iedzīvotāju sūdzējās Pierīgā (19,1 %). Savukārt Latgalē (34,1 %) un Vidzemē (30,9 %) bija vislielākā iedzīvotāju daļa, kuri norādīja uz šo problēmu saistībā ar savu mājokli.

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri 2015. gadā norādīja uz atsevišķiem neapmierinošiem mājokļa apstākļiem, pa reģioniem un kvintīļu grupām
(procentos)

	Reģioni					
	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Nav tualetes ar ūdens novadu	2,3	11,5	24,0	15,5	17,5	30,7
Nav vannas istabas vai dušas	3,8	12,4	25,7	15,4	20,8	33,8
Pārāk tumšs, maz dienas gaismas	10,6	3,9	10,3	7,8	9,2	8,6
Tekošs jumts, mitras sienas, griesti, grīdas vai mājas pamati vai trupe logu rāmjos, durvīs vai grīdās	22,8	19,1	30,9	20,1	25,9	34,1
	Kvintīļu grupas					
	1. (trūcīgākā)	2.	3.	4.	5. (turīgākā)	
Nav tualetes ar ūdens novadu	32,2	17,0	8,0	6,4	2,2	
Nav vannas istabas vai dušas	35,5	19,7	10,0	6,3	2,3	
Pārāk tumšs, maz dienas gaismas	15,1	8,8	6,8	5,3	5,7	
Tekošs jumts, mitras sienas, griesti, grīdas vai mājas pamati vai trupe logu rāmjos, durvīs vai grīdās	39,5	24,8	22,8	18,1	14,8	

Iedzīvotāji, kuri 2010.–2015. gadā norādīja uz neapmierinošiem mājokļa apstākļiem
(procentos)

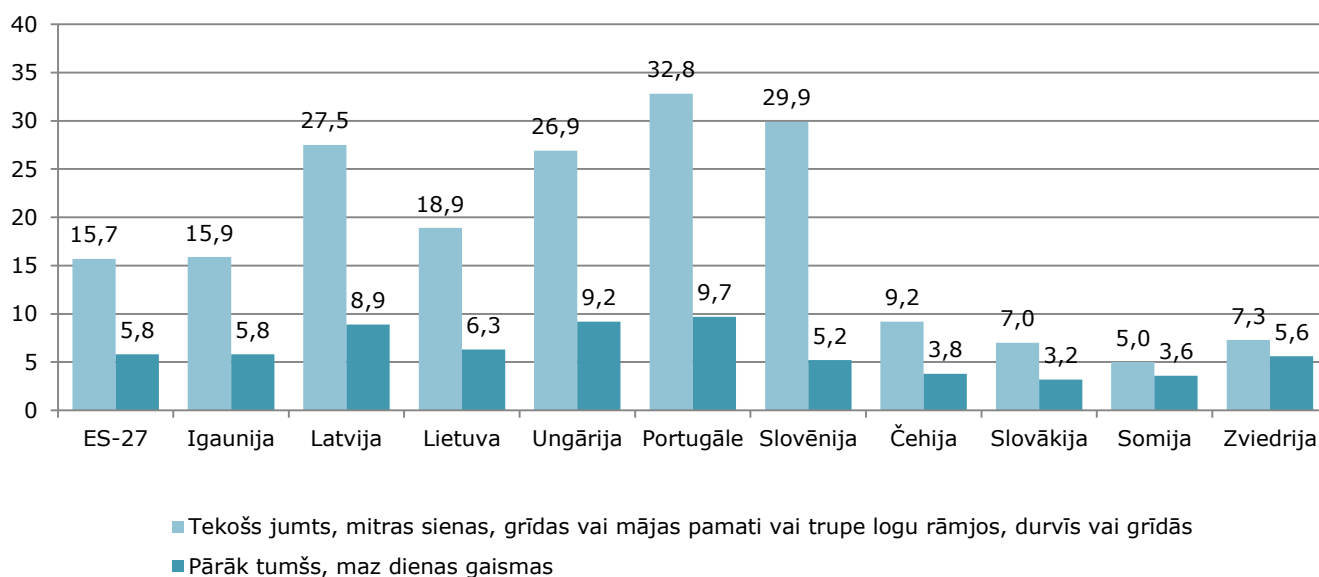
Gads	Visi iedzīvotāji	Iedzīvotāji zem nabadzības riska sliekšņa	Kvintīļu grupas				
			1. (trūcīgākā)	2.	3.	4.	5. (turīgākā)
2010	37,7	59,2	57,1	42,1	36,3	26,2	21,0
2011	37,8	58,0	54,1	42,7	35,9	29,1	21,9
2012	39,7	60,2	57,7	45,1	40,3	29,0	21,3
2013	37,3	57,5	55,8	41,4	38,3	26,2	20,3
2014	37,9	54,5	54,0	42,4	36,2	31,4	20,8
2015	34,3	54,7	55,6	37,3	31,0	25,1	19,0
Gads	Reģioni						
	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale	
2010	32,4	31,6	41,2	42,7	38,3	49,0	
2011	34,8	27,9	39,7	39,7	40,9	51,1	
2012	33,6	33,1	51,7	38,8	38,6	54,7	
2013	29,6	29,7	46,4	36,9	38,3	57,2	
2014	32,0	29,3	45,3	35,9	39,5	57,5	
2015	29,4	25,1	44,9	31,0	35,3	52,4	

2015. gadā 65,7 % Latvijas iedzīvotāju dzīvoja mājokļos, kur nebija neviena no minētajiem neapmierinošajiem mājokļa apstākļiem⁷. Gandrīz katram piektajam iedzīvotājam (17,5 %) bija viena no mājokļa problēmām un gandrīz katram desmitajam (8,6 %) – divas no mājokļa problēmām. 5,5 % iedzīvotāju mājokļos ir bijušas trīs no minētajām mājokļa problēmām un 2,7 % – visas četras mājokļa problēmas.

Salīdzinot ES dalībvalstu datus, var secināt, ka 2014. gadā Latvija bija trešā dalībvalsts ar visaugstāko iedzīvotāju īpatsvaru, kuri norādīja uz neapmierinošiem mājokļa apstākļiem (37,8 %). Vissliktākā situācija šajā ziņā bija Portugālē, Rumānijā, kur attiecīgi 38,1 % un 39,4 % iedzīvotāju norādīja uz neapmierinošiem apstākļiem savos mājokļos. Savukārt Slovēnijā (8,6 %) un Somijā (8,8 %) bija vismazākais iedzīvotāju īpatsvars, kuri sūdzējās par neapmierinošiem mājokļa apstākļiem.

2014. gadā 14,7 % Latvijas iedzīvotāju mājokļos nebija ierīkota tualete ar ūdens novadu, savukārt vidēji ES šis rādītājs bija 2,6 %. Nedaudz labāka situācija bija Lietuvā, kur 12,5 % iedzīvotāju mājokļos nebija tualetes ar ūdens novadu, savukārt Igaunijā – 7,2 %. Sliktāki rādītāji šajā jomā bija Rumānijā (33,3 %) un Bulgārijā (20,6 %). Tāpat salīdzinoši vairāk Latvijas iedzīvotāju norādīja uz tekošu jumtu, mitrām sienām, grīdām, mājas pamatiem vai trupu logu rāmjos, durvīm vai grīdās, kā arī nepietiekamu dienas gaismu savos mājokļos. 2014. gadā 27,5 % Latvijas iedzīvotāju norādīja, ka viņu mājokļos ir tekošs jumts, mitras sienas, grīdas, mājas pamati vai trupe logu rāmjos, durvīs vai grīdās, savukārt vidēji ES to pašu par savu mājokli apgalvoja 15,7 % iedzīvotāju. Turklāt 2014. gadā 8,9 % Latvijas iedzīvotāju apgalvoja, ka viņu mājoklī trūkst dienas gaismas, savukārt vidēji ES uz šo problēmu norādīja 5,8 % iedzīvotāju.

Neapmierinoši mājokļa apstākļi Latvijas un atsevišķu ES dalībvalstu iedzīvotāju mājokļos 2014. gadā (procentos)

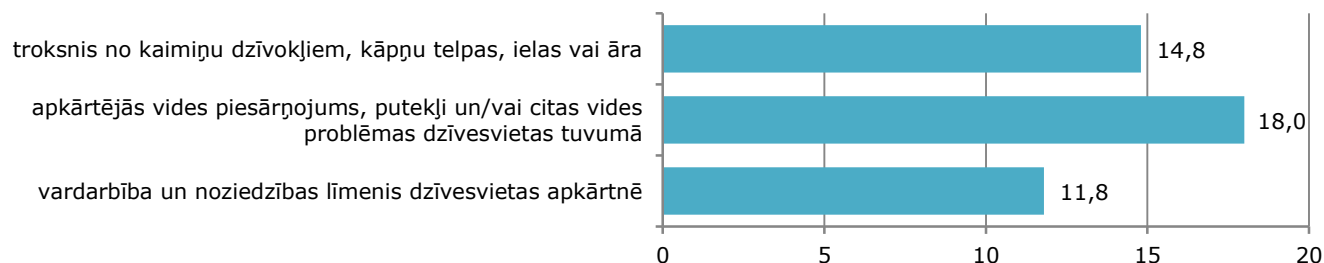
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database [ilc_mdho01] 15.03.2016.

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database [ilc_mdho04] 15.03.2016.

5. MĀJOKĻA VIDE

Apekojumā iedzīvotājiem bija jāatbild uz jautājumiem, vai viņus traucē neapmierinoši apstākļi saistībā ar mājokļa vidi. Visvairāk iedzīvotāji sūdzējās par piesārņojumu dzīvesvietas apkārtnē (18 %) un par troksni no kaimiņu dzīvokļiem, kāpņu telpas, ielas vai āra (14,8 %).

Iedzīvotāju īpatsvars, kuri norādīja atsevišķas problēmas saistībā ar savu mājokļa vidi, 2015. gadā (procentos)

Apekojuma dati liecina, ka Rīgas iedzīvotāji visvairāk noraizējušies par pilsētvides problēmām. 2015. gadā gandrīz ceturtdaļa rīdzinieku norādīja, ka cieš no apkārtējās vides piesārņojuma un putekļiem (24 %), trokšņa no kaimiņu dzīvokļiem, kāpņu telpas, ielas vai āra (23,9 %), kā arī uztraucās par vardarbību un noziedzības līmeni savas dzīvesvietas tuvumā (23,7 %). Savukārt pārējos Latvijas reģionos par šīm mājokļa vides problēmām satraucās ievērojami mazāka iedzīvotāju daļa. Pierīgā bija vismazākais īpatsvars (8,1 %), kas uztraucās par troksni no kaimiņu dzīvokļiem, kāpņu telpas, ielas vai āra. Vidzemē šādu iedzīvotāju īpatsvars bija 8,6 %, Kurzēmē – 9,5 % un Zemgalē – 14,3 %. Tāpat Pierīgā bija vismazākais iedzīvotāju īpatsvars (8,9 %), kas uztraucās par apkārtējās vides piesārņojumu, putekļiem un/vai citām vides problēmām savas dzīvesvietas apkārtnē. Savukārt par vardarbību un noziedzības līmeni savā dzīvesvietas apkārtnē vismazāk uztraucās Vidzemes iedzīvotāji (4,4 %).

⁷ Neapmierinoši mājokļa apstākļi: 1) nav tualetes ar ūdens novadu, 2) nav vannas istabas vai dušas, 3) mājoklī ir pārāk tumšs, maz dienas gaismas, 4) tekošs jumts, mitras sienas, griesti, grīda vai trupe logu rāmjos, durvīs vai grīdās.

METODOLOĢISKI PASKAIDROJUMI

Nabadzības riska indekss

Nabadzības riska indekss ir rādītājs, kas tiek aprēķināts visās ES dalībvalstīs pēc vienotas metodoloģijas. Tas raksturo personu īpatsvaru, kas atrodas zem nabadzības riska sliekšņa. Katru gadu nabadzības riska sliekšnis tiek aprēķināts no jauna. ES dalībvalstīs kā nabadzības riska sliekšnis tiek izmantoti 60 % no rīcībā esošo ienākumu mediānas uz vienu ekvivalento patērētāju. Nabadzības riska sliekšnis vienas personas mājsaimniecībai 2014. gadā bija 291 eiro mēnesī, 2013. gadā – 260 eiro mēnesī, 2012. gadā – 233 eiro mēnesī, 2011. gadā – 223 eiro mēnesī, 2010. gadā – 210 eiro mēnesī un 2009. gadā – 224 eiro mēnesī. Savukārt mājsaimniecībai, ko veido divi pieaugušie ar diviem bērniem, kas jaunāki par 14 gadiem, nabadzības risks (atbilstoši ekvivalento patērētāju skaitam mājsaimniecībā) 2014. gadā bija 612 eiro mēnesī, 2013. gadā – 546 eiro mēnesī, 2012. gadā – 490 eiro mēnesī, 2011. gadā – 467 eiro mēnesī, 2010. gadā – 441 eiro mēnesī un 2009. gadā – 471 eiro mēnesī.

Par materiālās nenodrošinātības datiem

Materiālās nenodrošinātības rādītājus var aplūkot kā mājsaimniecību, tā arī tajās dzīvojošo personu līmenī. Pirmajā gadījumā rādītājus attiecina uz visām privātajām mājsaimniecībām, otrajā – uz visiem iedzīvotājiem, kuri dzīvo privātajās mājsaimniecībās. Līdz 2012. gadam Centrālā statistikas pārvalde (CSP) ir publicējusi materiālās nenodrošinātības rādītājus mājsaimniecību sadalījumā, bet Eiropas Savienības Statistikas birojs (*Eurostat*) – iedzīvotāju sadalījumā. Lai uzlabotu datu salīdzināmību ar citām ES dalībvalstīm un *Eurostat* publicētajiem datiem, turpmāk šajā publikācijā materiālās nenodrošinātības dati tiks publicēti iedzīvotāju sadalījumā atbilstoši *Eurostat* metodoloģijai. Savukārt, lai saglabātu datu lietotājiem esošās laicrindas, turpmāk materiālās nenodrošinātības dati CSP mājaslapā ir pieejami gan mājsaimniecību, gan arī iedzīvotāju sadalījumā. Tuvāk ar datiem var iepazīties CSP mājaslapas datubāzē www.csb.gov.lv sadaļā „Datubāzes” – „Materiālā nenodrošinātība”.

Materiālās nenodrošinātības dimensijas

EU-SILC apsekojumā materiālā nenodrošinātība tiek definēta kā iemeslu kopums, kas mājsaimniecībai liedz pieeju noteiktiem materiāliem labumiem. Šie iemesli ir naudas trūkums, neapmierinoši mājokļa apstākļi un piespiedu atteikšanās izmantot ilglietošanas sadzīves priekšmetus.

Materiālā nenodrošinātība tiek aplūkota, uzdodot jautājumus par trim materiālās atstumtības dimensijām:

Ekonomiskā spriedze tiek noteikta ar vairākiem jautājumiem, kuros respondentiem jānovērtē mājsaimniecības spēja segt šādas izmaksas:

- ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu;
- katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām;
- segt pēkšņus neparedzētus izdevumus no pašu līdzekļiem;
- finansiāli atļauties uzturēt mājokli siltu;
- segt komunālos maksājumus, īri un kredītu (t.sk. līzingu maksājumus par pirkumiem uz kredīta).

Mājsaimniecības, kas uz vismaz diviem jautājumiem sniedz noraidošu atbildi, tiek uzskatītas par pakļautām ekonomiskai spriedzei.

Piespiedu atteikšanās no ilglietošanas preču izmantošanas ir vērojama mājsaimniecībās, kurām naudas trūkuma dēļ savām vajadzībām nav pieejams:

- telefons (ieskaitot mobilo telefonu);
- krāsu televizors;
- veļas mazgājamā mašīna;
- vieglais automobilis.

Tiek uzskatīts, ka mājsaimniecība ir spiesta atteikties no ilglietošanas preču izmantošanas, ja tai naudas trūkuma dēļ nav pieejama vismaz viena no četrām iepriekš minētajām ilglietošanas precēm.

Materiālās nenodrošinātības rādītājs raksturo personu īpatsvaru, kurām piemīt vismaz 3 no šādām materiālās nenodrošinātības pazīmēm: finansiālu iespēju trūkums 1) segt komunālos maksājumus, īri vai atmaksāt kredītu, 2) finansiāli atļauties uzturēt mājokli siltu, 3) segt pēkšņus neparedzētus izdevumus no pašu līdzekļiem, 4) ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu, 5) katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām, 6) lietot savām vajadzībām vieglo auto, 7) lietot savām vajadzībām veļas mazgājamo mašīnu, 8) lietot savām vajadzībām krāsu televizoru, 9) lietot savām vajadzībām telefonu.

Dzīvas materiālās nenodrošinātības rādītājs raksturo personas, kurām piemīt vismaz 4 no šādām materiālās nenodrošinātības pazīmēm: finansiālu iespēju trūkums 1) segt komunālos maksājumus, īri vai atmaksāt kredītu, 2) finansiāli atļauties uzturēt mājokli siltu, 3) segt pēkšņus neparedzētus izdevumus no pašu līdzekļiem, 4) ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu, 5) katru gadu vienu nedēļu doties brīvdienās ārpus mājām, 6) lietot savām vajadzībām vieglo auto, 7) lietot savām vajadzībām veļas mazgājamo mašīnu, 8) lietot savām vajadzībām krāsu televizoru, 9) lietot savām vajadzībām telefonu.

Neapmierinoši mājokļa apstākļi tiek raksturoti, izmantojot atbildes uz jautājumiem, kas raksturo mājokļa kvalitāti:

- tekošs jumts, mitras sienas, griesti, grīdas vai mājas pamati vai trupe logu rāmjos, durvīs vai grīdās;
- pārāk tumšs, maz dienas gaismas;
- nav vannas istabas vai dušas;
- nav tualetes ar ūdens novadu.

Tiek uzskatīts, ka mājsaimniecībai ir neapmierinoši mājokļa apstākļi, ja tā nosauc kaut vienu no iepriekš minētajām problēmām, kas raksturo mājokļa kvalitāti.